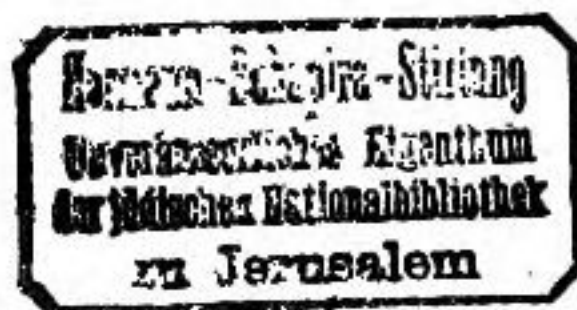

תשובות הגאונים

אשר העתיק מקובץ כ"י, והגיה אותן והוסיף בהן הערות,

מוהר"ר יעקב מוסאפיה זצ"ל
מ"ץ בק"ק איספאלטרו בדאלמאציאה יע"א.

יוצאות לאור בפעם ראשונה

ע"י

חברת "מקיצי נרדמים"

ליק

בשנת ה' אלפים תרכ"ד לב"ע.
נדפס האדון רודאלף זיבערט.

S 64 / 1000

1-2

ספרים

היוצאים לאור בפעם ראשונה

ע"י

חברת "מקיצי נרדמים"

תחת השגחת ראשי החברה:

יחיאל מיכל זקש בבערלין,
נתן אדלער הכהן בלאנדאן,
אברהם הכהן (המכונה אלברט כהן) בפאריז,
שמואל דוד לוצאטו בפאדובה,
יוסף צעדנער בלאנדאן,
מתתיהו שטראשון בוילנא,
אליעזר ליפמאן זילבערמאן בליק.

שנה ראשונה: תרכ"ג — תרכ"ד.

חשובות הגאונים.

בית הספרים הלאומיים
ודאונים בירושלים
ירושלים

Lyck 1864.

Gedruckt bei Rudolph Siebert.

הקדמת המעתיק והמעיר.

התשובות האלה אשר אנכי מוציא לאור הנה נלקטות מקובץ א' כתב יד אשר בא לידי בתורת שאלה (וכתוב בתחילת הספר מיד הגאון הרב חי"ד אזולאי ז"ל שהוא נזהר להעתיקו מתוך קובץ ישן הנמצא באחת מערי איטליה) והוא כולל פסקי ר' ישעיה מטראני על שלש מסכתות יצמות נדרים וגדה. הלכות הרמז"ן על נדרים וזכורות ושו"ת גאונים בשני חלקים. הראשון כולל קכ"ד סימנים והשני בלתי שלם ומסיים בס' ק"י. ואולם רבים מהסימנים ההם אינם תשובות כי אם לקוטים מספרי קדמונים. יש מפירושי רבנו חננאל (רובם על מס' ברכות) ויש מרבנו נסים ויש מספר הלכתא גברותא לרב שמואל הנגיד ומספר העתים לר' יהודה אלברללוני וגם מס' הישר לרבנו תם ומס' התרומות ואחרים. התשובות אשר בחלק הראשון רובן מגאוני צבל אך יש בהן גם איזה תשובות מרבנים מאוחרים. ואשר בחלק השני כלן מגאוני צבל אמנם יש מהן אשר כבר נכתבו בחלק הראשון. האסיפה הזאת לפי הנראה נעשית באחת מערי פרוצניצא כי יש בה כמה וכמה פירושים מר' אשר מלוניל וגם תשובות מר' משולם צד' יעקב ור' אברהם אב צ"ד וחתנו הראב"ד. וכבר יש אסיפה אחרת הנעשית שם וממנה חובר ס' תמים דעים אשר נקצנו באו בו הרבה תשובות מרבני פרוצניצא וגם לקוטים מספריהם ומעט מתשובות גאוני צבל. וגם שם מפוזרים כה וכה ליקוטים מפירושי רבנו חננאל ומספר העתים וס' הישר כמו בקובץ הזה לידי. ואגבי בראותי הפנינים היקרים הנקצנים במחצרת הזאת נתתי אל לבי להקדיש עתותי להעתיקה וחשנתי להציב התשובות לצדנה והליקוטים לצדם ולא בערצוב כאשר נסדרו מאת המאספים.

והחילותי

והחילותי לכתוב התשובות מגאוני צבל. ומידי כתבי תיקנתי כמה שגיאות אשר ניכר בהן טעות המעתיק מחוסר ידיעתו וזמקומות מעטים הוספתי איזו מלה וכתבתיה צין שני קוים. וגם הלצתי ציונים להראות המקורות למאמרי שני התלמודים אשר הביאו הגאונים בתשובותיהם. אכן צבאי להעתיק התשובות מרצנים אחרים והלקוטים חדל ממני הפנאי כי סצוני גם סצוני עסקים רבים ורק צעת השבת הספר לצעליו דחקתי עצמי לכתוב איזה לקוטים מרצנו נסים ורצנו חננאל. והנה הלקוטים מרצנו נסים להיוחס מעטים כתבתים כלם ומדצרי רצנו חננאל בחרתי שנים שלשה גרגירים צדצרי הגדה והספחתי הליקוטים האלה אל התשובות. ויהי מאז צלבי היה להוציא לאור את אשר העתקתי, אך צשמעי כי קוצנים אחרים נמצאו מתשובות הגאונים והנם מוכנים לעלות על הדפוס משכתי ידי כי אמרתי אולי התשובות אשר עמדי כלן או רובן תמצאנה בחד מהם. ואולם עתה כי ידעתי כי הקובץ האחד כעת לא יצא לאור הדפוס, והקובץ האחד נדפס צעיר צרלין וצא לידי (מנחה היא שלוחה אלי מאת הרב הגדול החכם המופלא מופת הדור מהר"ר שי"ר הכותב ההקדמה היקרה והנפלאה הנצבת צראש הספר ההוא) וראיתי כי שונות ונצדלות התשובות הנמצאות צו מהכמוסות עמדי (ורק אחת והיא התשובה הכתובה פה צסי' ט"ו ונתיחסה לרב האיי נמצאת שם צסי' ק"י בקצוצת תשובות ר' קלונימוס) אמרתי אל לצי אל צמנע טוב ואוציא לאור גם את אלה ותחקנה צעט צרצל למשמרת עולם והוספתי כה וכה איזה הערות קטנות לתועלת הקורא.

והנה רוב התשובות הכתובות בקובץ הזה כתוב צלדן שם הגאון התשוב רק צמעוטן לא נכתב שם צעליהן אך המעיין הרגיל צלסון הגאוניס יכיר כי גם הן מעשה ידי גאוני צבל. והתשובות אשר שם צעליהן כתוב עליהן צכמה מהן יש עדות לאמתת יחוסן אל הגאון אשר אליו התיחסו מדצרי הקדמוניס. והנם כי צאיזה מהן יתראה כן מהערותי, אמרתי לרשום פה על הסדר כל התשובות אשר ראיתים נצורות צספרים על שם הגאון אשר נתיחסו אליו.

סי' א'. לרב האיי. הוצאו מקצת דצרים הן מן השאלה והן מן התשובה צם' המאור פ"א דציצה.

סי' י'. לרב פלטוי. מקצתה כתובה צשערי צדק ח"ה ש"ד סי' יד.

סי' יד לרב האיי. הראצ"ע הזכיר ענין השאלה וקצת דצרים מהתשובות והוצאו דצרי צם' הר"ד אצודרהס.

סי' כב הוצא צטור ח"מ סי' עא.

הקדמת המעתיק והמעיר ב

סי' כג לרצ נטרונאי. כתובה בקצרה בשערי נדק ח"ד ש"ג סי' כ"ה.
סי' כה לרצ שרירא ורצ האיי. קצת דברים ממנה הוצאו בס'
תורת העולה ח"צ פ"צ וגם הרמב"ן בס' זרואית מציא
קצת דברים וייחסם לרצ שרירא.
סי' לג לרצ האיי. הציא דברים ממנה הריטב"א הוצא בעין
יעקב סוכה פ"צ.
סי' לד הוצאו דברים ממנה בתשובת חכמי רומי ונדפסה בצית
האונר להרצ שד"ל ד' נ"ח ע"צ.
סי' מה לרצ יהודאי. מן המ"צ תשובות הכתובות בסימון זה
ארבע כתובות בשערי נדק ח"ג ש"ד סי' י"ג וש"ו סי'
מ'. וח"ד ש"ה סי' א' וש"ז סי' ל"צ ושתיים הוזכרו בס' הישר
סי' שפ"צ ושפ"ד.
סי' מט לרצ האיי. הוצאה בקצרה בטור א"ח סי' רצ"ח.
סי' נב לרצ נטרונאי. הוצאה בקצרה שם סי' רס"ט.
סי' נו לרצ עמרם. הוצאו קצת דברים ממנה שם סי' רע"ג.
סי' נז הוזכרה סדרת רצ עמרם שם בטור סי' רע"א.
סי' עו לרצ האיי. הוזכרה בסמ"ג ריש מלות עירובין.
סי' עח הוצאה בקצרה בחידושי הרשב"א לזכרות ריש פ"א.
סי' פד לרצ נטרונאי. מקצתה בחידושי הרשב"א לחולין פ"א
והוצאה שם מסדר רצ עמרם.
סי' צט לרצ האיי. היא בעין יעקב פ"צ דחגיגה בקצת שנויים
וגם קצת דברים בערוך ערך אצני שיש.
סי' קב הועתק ממנה בלקוטות הרמב"ן לזכרות דף א' ע"ד
משם הגאון סתם והוא רצ האיי. וזראותנו בכל אלה
עדות לאמתת יחוסן יש לשפוט כי התשובה בסי' טו היא באמת
לרצ האיי כאשר נרשם בקובץ זה ולא ככתוב בנדפסות בצרלין
על שם רצ קלונימוס וכבר הראה הרצ הגאון שי"ר בהקדמתו
כמה רשימות בלתי נכונות בספר ההוא ועוד הראה שם חילופים
כאלה בס' שערי נדק. וכבר בשו"ת הר"י בן מיגאש סי' קי"ד
כתב השואל: ולא נעלם מאדוננו שתשובות הגאונים אינן עומדות
על מצב אחד בפרט הישנות מהן שנכנס בהן ההפסד מלד
המעתיקים אותו ועם זה יחסו קצת תשובותיהם לזולת בעליהן.